

Rola Ścibora ze Ściborzyc w stosunkach polsko-węgierskich w latach 1409–1412

Pochodzący z Kujaw Ścibor ze Ściborzyc, jeden z najpotężniejszych magnatów na Węgrzech za czasów Zygmunta Luksemburskiego, doczekał się w ostatnim czasie obszernej monografii pióra słowackiej badaczki Daniela Dvořákovéj. Jej książka ukazała się zarówno w języku słowackim, jak i węgierskim¹. W niniejszym szkicu chciałbym przedstawić jedynie niewielki fragment z bogatego życia polskiego rycerza, a mianowicie nakreślić rolę Ścibora w stosunkach polsko-węgierskich w okresie wojny Polski z Zakonem Krzyżackim, czyli w latach 1409–1411, do momentu zawarcia pokoju polsko-węgierskiego w roku 1412. Zanim przejdę do zasadniczego wątku moich rozważań warto w kilku zdaniach przypomnieć wcześniejsze losy Ścibora ze Ściborzyc, wychodząc z założenia, że nie jest to wiedza powszechnie znana.

Trudno dokładnie określić datę przybycia Ścibora na Węgry. Jeśli prawdą jest przekazana przez Szymona Starowolskiego informacja o udziale Ścibora w służbie króla Ludwika w wojnach przeciwko Wenecji i Bułgarii, to czas zjawienia się Kujawianina na Węgrzech moglibyśmy określić na połowę lat siedemdziesiątych XIV wieku². Wojna z Wenecją trwała bowiem w latach 1377–1381 i zakończyła się pokojem w Turynie, zaś zmagania z Bułgarią o okręg widyński toczyły się od lat sześćdziesiątych³. Liczyłby wówczas Ścibor niecałe 20 lat. Bliższych szczegółów o pobycie Ścibora na Węgrzech w czasach Ludwika Andegaweńskiego nie znamy. Musiał jednak przebywać blisko dworu królewskiego, skoro późniejsze nadania na jego rzecz wspominają wieloletnie służby dla dworu.

Śmierć Ludwika Wielkiego w 1382 roku wywołała długotrwałą walkę o tron węgierski. Ścibor ze Ściborzyc odebrał sporą rolę w oswojeniu królowej Marii, o czym wspomina z wdzięcznością król Zygmunt Luksemburski, obsypując Ścibora wieloma

¹ D. Dvořáková, *Rytier a jeho kráľ. Stibor zo Stiboric a Žigmund Luxemburský. Sonda do života stredovekého uhorského šľachtica, s osobitným zreteľom na území Slovenska*, Bratislava 2003; Taž, *A lovag és király. Stiborici Stibor és Luxemburgi Zsigmond*, Pozsony 2009. Tekst niniejszy oparty jest głównie na moich wcześniejszych pracach: S. A. Sroka, *Ścibor ze Ściborzyc. Rys biograficzny*, [w:] *Polska i jej sąsiedzi w późnym średniowieczu*, red. K. Ożóg, S. Szczur, Kraków 2000, s. 139–158; Tegoż, *Polacy na Węgrzech za panowania Zygmunta Luksemburskiego 1387–1437*, Kraków 2001, s. 73–115; Tegoż, *Wojska węgierskie u granic Polski w 1410 roku*, „*Studia Historyczne*”, t. 53, 2010, z. 3, s. 335–345. Ukazał się także w języku węgierskim: S. A. Sroka, *Stiborici Stibor szerepe a lengyel-magyar kapcsolatokban az 1409–1412-es években*, „*Kuny Domokos Múzeum Közleményei*”, 20, Tata 2014, s. 185–191.

² S. Starovolski, *Sarmatae bellatores*, Wratislaviae 1755, s. 59.

³ Gy. Kristó, *Az Anjou-kor háborúi*, Budapest 1988, s. 170–175.

nadaniami. W 1388 roku otrzymał Ścibor od króla dwa duże nadania dóbr majątkowych (kilkanaście wsi leżących w komitatach pożońskim i nitrzańskim oraz zamek Bolondóc [Beckov] w komitacie trenczyńskim)⁴. Bolondóc stał się siedzibą rodową Ściborzyców na Węgrzech. W roku następnym do Ściborowej domeny Zygmunt Luksemburski dodał zamek Ugrócz w komitacie nitrzańskim wraz z 24 przyległymi wsiami oraz obdarzył godnością żupana pożońskiego⁵. W generalnym potwierdzeniu wszystkich dotychczasowych nadań poczynionych na rzecz Ścibora, wydanym przez Zygmunta Luksemburskiego w 1397 roku, dowiadujemy się również o innych zasługach Ścibora na rzecz królestwa węgierskiego, oprócz uwolnienia z więzienia królowej Marii. Chodzi o odparcie najazdu wojsk austriackich, do którego doszło około 1390 roku⁶. W 1390 roku Ścibor ze Ściborzyc otrzymał od króla Zygmunta Luksemburskiego kolejne nadania. Tym razem była to posiadłość Vigvár leżąca w komitacie nitrzańskim i Torbágy położona w komitacie Fejér⁷. W 1394 roku Ścibor otrzymał kolejne żupaństwo, tym razem w Trenczynie⁸. Również w 1394 roku król nadał Ściborowi aż 5 nowych zamków, uzasadniając to zasługami obdarowanego w walkach przeciwko Turkom trzy lata wcześniej. Były to: Jókő i Berencs położone w komitacie nitrzańskim oraz Detrekő, Korlátkő i Éleskő położone w komitacie pożońskim⁹. Zgromadzony w przeciągu zaledwie kilku lat majątek Ścibora liczył kilkanaście zamków wraz z przylegającymi do nich wsiami. Był to już potężny kompleks dóbr stawiający Kujawianina w rzędzie najbogatszych panów królestwa. W 1395 roku Ścibor ze Ściborzyc objął jeden z najważniejszych urzędów węgierskich, wojewody Siedmiogrodu¹⁰.

Objęmując stanowisko wojewody siedmiogrodzkiego należał Ścibor do najpotężniejszych magnatów w Królestwie Węgierskim. Potwierdza tę opinię korespondencja wysłańca księcia Mantui Franciszka Gonzagi, Pawła de Armaninis, który na przełomie listopada i grudnia 1395 roku przebywał na dworze budzińskim. W swoich listach uważa Ścibora, obok arcybiskupa ostrzyhomskiego Jana Kanizsaya i biskupa Zagrzebia Jana z Szepes, za najbardziej wpływową osobę na Węgrzech w tym czasie¹¹. Obfite nadania na jego rzecz poczynione przez Zygmunta Luksemburskiego związały Ścibora z osobą władcy. Już niebawem król przekonał się, że zainwestował we właściwą osobę, na której mógł polegać nawet w najbardziej dramatycznych sytuacjach.

⁴ G. Wenzel, *Stibor vajda. Életrajzi tanulmány*, Budapest 1874 (*Értekezések a történelmi tudományok köréből*, IV/2), nr 2, 17, 18; *Zsigmondkori Oklevéltár*, t. I, ed. E. Mályusz, Budapest 1951 (dalej cyt. ZsO), nr 389.

⁵ G. Wenzel, *Stibor vajda*, nr 10–12; ZsO, t. I, nr 1105–1106.

⁶ G. Wenzel, *Stibor vajda*, nr 65.

⁷ G. Wenzel, *Stibor vajda*, nr 13–16; ZsO, t. I, nr 1529, 1456.

⁸ P. Engel, *Magyarország világi archontológiája 1301–1457*, t. I, Budapest 1996, s. 212.

⁹ G. Wenzel, *Stibor vajda*, nr 34–52; ZsO, t. I, nr 3440–3445, 3449–3451, 3961–3962; *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, ed. G. Fejér (dalej cyt. Fejér), t. X/3, Budae 1838, s. 144–147.

¹⁰ ZsO, t. I, nr 4109.

¹¹ G. Wenzel, *Stibor vajda*, s. 14–15: „dominus Stiborius, qui est inter ceteros ex maioribus baronibus regni magnus, et dilectus a rege”; ZsO, t. I, nr 4167; *A Magyar Tudományos Akadémia történelmi bizottságának oklevélmásolatai*, ed. L. Óváry, t. I, Budapest 1890, nr 58; L. Thallóczy, *Mantovai követjárás Budán 1395*, Budapest 1905 (*Értekezések a történelmi tudományok köréből*, 20/4), s. 44–45; E. Mályusz, *Zsigmond király uralma Magyarországon*, Budapest 1984, s. 166, przyp. 12; D. Dvořáková, *Rytier a jeho král*, s. 56.

Po tym wstępie przechodzę już bezpośrednio do omówienia wydarzeń z lat 1409–1412. W lutym 1409 roku Ścibor został wysłany przez Zygmunta Luksemburskiego z misją na dwór krakowski. Towarzyszył mu były żupan Szeklerów Piotr Perényi oraz grupa rycerzy. Cel tego poselstwa, aczkolwiek dobrze poświadczonego w zachowanym materiale źródłowym¹², nie jest bliżej znany. Być może król Węgier podjął próbę załagodzenia nabrzmiałych w tym czasie stosunków polsko-krzyżackich, ale misja mogła mieć też charakter gospodarczy, na co wskazuje zapiska w rachunkach miasta Krakowa: „Item cursori ad Stiborium cum littera in causa mercatorum”¹³.

W okresie wojny polsko-krzyżackiej, zatem w latach 1409–1411, pozostający na usługach Zygmunta Luksemburskiego polscy rycerze stanęli przed trudnym wyborem¹⁴. W odróżnieniu od swoich krewniaków Ścibor ze Ściborzyc prawdopodobnie nie miał większych wątpliwości. Wierna służba Zygmuntovi już od ponad 20 lat, dzięki której doszedł do najwyższych godności i pozycji majątkowej w państwie św. Stefana, utwierdziła go w przekonaniu opowiedzenia się po stronie władcy węgierskiego, zatem po stronie krzyżackiej, w nadchodzącym konflikcie. Zygmunt wyznaczył mu nadto ważną rolę w zbliżającej się wojnie.

Dokumentem wydanym w Budzie 20 grudnia 1409 roku obiecał Zygmunt Luksemburski Zakonowi Krzyżackiemu pomoc na wypadek wojny z Polską. Długosz oraz kronika Eberharda von Windecke twierdzą, że stało się tak za obietnicę zapłaty przez Krzyżaków kwoty 40 tysięcy florenów¹⁵. Po odrzuceniu przez Polskę niekorzystnego wyroku króla czeskiego Wacława IV wydanego 15 lutego 1410 roku, Zygmunt Luksemburski postanowił podjąć pokojowe działania w konflikcie polsko-krzyżackim i zaproponował Władysławowi Jagielle osobiste spotkanie. Dzięki pośrednictwu hrabiego cylejskiego Hermana, krewnego drugiej żony Władysława Jagiełły, Anny, ustalono, że do spotkania dojdzie w Kieżmarku na Spiszu. Król węgierski, w towarzystwie arcybiskupa ostrzyhomskiego i kanclerza Królestwa Jana Kanizsaya oraz palatyna Mikołaja Gary zjawił się tam już 9 kwietnia 1410 roku¹⁶. Na rokowania z węgierskim monarchą przybył jednakże Witold, natomiast Jagiełło zatrzymał się w Nowym Sączu i czekał na wynik rozmów. Podczas pobytu Witolda w Kieżmarku wybuchł w mieście pożar, a mieszczanie chcieli księcia litewskiego zabić, przed czym uchronił go Zygmunt¹⁷.

¹² ZsO, t. II/2, nr 6603, 6590: „semetipsum ad profiscendum cum viro magnifico Styborio alias wayuoda Transsilvanensi in ambasiatis regis versus Poloniam promptuare oportet; G. Wenzel, *Stibor vajda*, nr 87.

¹³ *Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400*, wyd. F. Piekosiński, J. Szujski, Kraków 1878, s. 285.

¹⁴ A. Gąsiorowski, *Zygmunt Luksemburski i Sędziwój z Szubina czyli o węgierskich apanażach rodziny Ścibora ze Ściborza*, [w:] *Cracovia, Polonia, Europa. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane Jerzemu Wyrozumskiemu w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej*, red. W. Bukowski et alios, Kraków 1995, s. 498.

¹⁵ *Kodeks dyplomatyczny Litwy*, wyd. E. Raczyński, Wrocław 1845, nr 13; *Joannis Dlugossii Annales seu cronicae*, lib. 10 et 11, Varsaviae 1997, s. 54–55; Eberhart Windeckes *Denkwürdigkeiten zur Geschichte des Zeitalters Kaiser Sigmunds*, ed. W. Altmann, Berlin 1893, s. 17; Z. Nowak, *Polityka północna Zygmunta Luksemburskiego do roku 1411*, Toruń 1964, s. 97.

¹⁶ *Itinerar König und Kaiser Sigismunds von Luxemburg 1368–1437*, unter Mitarbeit von T. Kees, U. Nieß, P. Roscheck, hrsg. von J. K. Hoensch, Warendorf 1995 (Studien zu den Luxemburgen und ihrer Zeit, Bd 6), s. 83; P. Engel, C. N. Tóth, *Itineraria regum et reginarum Hungariae (1382–1438)*, Budapest 2005, s. 91.

¹⁷ *Joannis Dlugossii Annales seu cronicae*, lib. 10 et 11, s. 55; J. Bartl, *Politicko-spoločenské pomery na Slovensku na prelome 14. a 15. stor. a vláda Zigmunda Luxemburského*, „Zborník Filozofickej Fakulty Univerzity Komenského, Historica”, 24–25, 1973–1974, s. 79; Z. Nowak, *Polityka północna*, s. 98–99; A. Nadolski, *Grunwald*, Warszawa 1993, s. 27.

Dalsze pertraktacje pokojowe, tym razem z wielkim mistrzem, miał prowadzić Zygmunt, który jednakże nie zdecydował się pojechać osobiście do Prus tylko wysłał tam swoich posłów w osobach Ścibora ze Ściborzyc, palatyna Mikołaja Gary oraz pochodzącego ze Śląska rycerza Krzysztofa Gersdorfa. Poselstwo miało do dyspozycji orszak złożony z 200 jeźdźców¹⁸. Po spotkaniu z wielkim mistrzem około 20 czerwca, wysłańcy udali się do obozu króla polskiego w Wolborzu, dokąd przybyli 26 czerwca. Władysław Jagiełło przyjął przedstawioną mu propozycję prolongaty rozejmu (upływał 24 czerwca) o 10 dni, tj. do 4 lipca. Dalsze pertraktacje z Jagiełłą posłowie Zygmunta prowadzili 5 i 6 lipca w obozie pod Jeżowem. Król polski zażądał zwrotu zagarniętej przez Krzyżaków w 1409 roku ziemi dobrzyńskiej oraz oddania Żmudzi Litwie. Warunki króla polskiego zostały przez wielkiego mistrza odrzucone. Po nieudanych rokowaniach posłowie Zygmunta Luksemburskiego 12 lipca w Wysokiej pod Działdowem doręczyli Jagielle przez swojego posłańca Frycza Reptkę wypowiedzenie wojny Polsce przez króla węgierskiego¹⁹. Dokument Zygmunta, wystawiony w Budzie, zaopatrzony był w datę 21 czerwca²⁰. Skłoniło to badaczy do wysunięcia prawdopodobnej hipotezy, że akt ten posłowie Zygmunta posiadali ze sobą już w momencie wyjazdu do Prus. Cała ich pokojowa mediacja miała zatem na celu odwleczenie w czasie zbliżającej się wojny²¹.

Najtrudniejsze chwile wielkiej wojny, tj. bitwę pod Grunwaldem, spędził Ścibor wraz z palatynem Mikołajem Garą na zamku malborskim²². Posłowie węgierscy opuścili Prusy po 18 lipca udając się na Węgry, dokąd przybyli około 8 sierpnia²³. Sporządzili wówczas memoriał z opisem bitwy grunwaldzkiej, który Zakon kolportował później na terenie Niemiec. Przede wszystkim czekało jednak na Ścibora królewskie polecenie dokonania najazdu na południowe ziemie Polski. Miało to stanowić wypełnienie warunków krzyżacko-węgierskiego przymierza z grudnia 1409 roku.

Przebieg akcji zbrojnej Ścibora zawiera kronika Długosza. Według polskiego dziejopisa południowej granicy Polski przed spodziewaną węgierską dywersją broniło od wiosny rycerstwo pod wodzą kasztelana lubelskiego Jana ze Szczekocin. Atak Ścibora w sile 12 chorągwi nastąpił w chwili, kiedy zmęczeni czuwaniem rycerze polscy rozjechali się do domów. W wyniku napadu Węgrów doszło do zniszczenia Starego Sącza oraz przedmieść Nowego Sącza. Po ponownej koncentracji wojska polskie podjęły pościg za wycofującymi się wojskami węgierskimi i w krwawym boju stoczonym

¹⁸ *Cronica conflictus Wladislai regis Poloniae cum Cruciferis anno Christi 1410*, wyd. Z. Celichowski, Poznań 1911, s. 16; *Joannis Dlugossii Annales seu cronicae*, lib. 10 et 11, s. 59; Z. Nowak, *Polityka północna*, s. 100; A. Nadolski, *Grunwald*, s. 28; J. Józwiak, K. Kwiatkowski, A. Szweđa, S. Szybkowski, *Wojna Polski i Litwy z zakonem krzyżackim w latach 1409–1411*, Malbork 2000, s. 201 n.

¹⁹ *Joannis Dlugossii Annales seu cronicae*, lib. 10 et 11, s. 61.

²⁰ *Codex diplomaticus Prussicus*, t. III, wyd. J. Voigt, Königsberg 1848, s. 402.

²¹ Z. Nowak: *Polityka północna*, s. 101.

²² D. Dvořáková, *Rytier a jeho král*, s. 286.

²³ Z. Nowak: *Polityka północna*, s. 103–104.

pod Bardiowem odniosły nad nimi zwycięstwo²⁴. D. Dvořáková zwróciła uwagę, że król Zygmunt Luksemburski przygotowywał się do wojny z Polską już od początku sierpnia 1410 r., kiedy to oznajmił 24 miastom na Spiszu oraz miastom leżącym w Szaryszu, m.in. Bardiowowi, że upoważnił Szymona z Rozgony, Piotra i Emeryka Perényich oraz Jana z Pelsőc, aby w celu obrony granicy z Polską mogli swobodnie czerpać z dóbr tych miast²⁵. Słowacka badaczka opowiada się za wtargnięciem węgierskiego wojska w granice Polski na przełomie września i października 1410 r. Cała ekspedycja miała trwać zaledwie miesiąc czasu. Szkody wojenne były poczynione po obydwu stronach, o czym świadczą zachowane dokumenty. W przywileju Zygmunta Luksemburskiego wystawionym dla Piotra Perényiego jest mowa o tym, że obrócił on w popiół przedmieścia Sącza i okoliczne wsie²⁶. Natomiast w przywileju Władysława Jagiełły wystawionym w 1414 r. dla Starej Lubowli jest wspomniane zniszczenie tego miasta w trakcie ostatniej wojny. Król uwolnił wtedy mieszkańców Lubowli od połowy cła w ziemi krakowskiej oraz pozwolił na pobór soli z żup bocheńskich w cenie 4 szerokich groszy praskich za jeden cetnar²⁷. Relacje te potwierdzają jedynie wiarygodność danych przekazanych przez Jana Długosza.

Równie interesujące jest sprawdzenie wiarygodności polskiego dziejopisa w zakresie informacji o podanej przez niego wielkości wojska węgierskiego (12 chorągwi), które uderzyło na południowe ziemie Polski. Nieoczekiwanie tę liczbę wojska potwierdza niedatowany dokument z Węgierskiego Archiwum Krajowego w Budapeszcie (Magyar Országos Levéltár), znajdujący się w archiwum rodziny Forgács²⁸. Jest to dwumiesięczny wykaz żołdu wojska węgierskiego, które stacjonowało na granicy z Polską. Do tego spisu dołączony też został wykaz miejsc, w których rycerze mieli stacjonować. Całe wojsko liczyło 1100 kopii, zatem prawie tyle ile podał Długosz. Ostatnio nową edycję tego jakże ważnego dokumentu przygotował Norbert C. Tóth²⁹.

Norbert C. Tóth datuje sporządzenie wykazu wojska na wrzesień–październik 1410 r. Zdaniem tego badacza wojska węgierskie miały stacjonować na granicy z Polską przez listopad i grudzień z możliwością przedłużenia na trzeci miesiąc, czyli styczeń 1411 r.³⁰ Spis wyraźnie stwierdza, że jest to wykaz rycerzy rozlokowanych *pro custodia regni*, albowiem Węgrzy pod koniec roku 1410 i na początku 1411 bali się ataku wojsk polskich na swój kraj. 18 stycznia 1411 król Zygmunt w liście do Mikołaja Kállai ostrzega go, że król Polski wraz z księciem Witoldem zamierzają zaatakować Węgry z wielkim

²⁴ Joannis Długossii *Annales seu cronicae*, lib. 10 et 11, s. 169–170; Z. Nowak: *Polityka północna*, s. 112; W. Bukowski, *Jan Władych z Chmielnika. Z dziejów kariery rycerskiej w Polsce w czasach Władysława Jagiełły*, [w:] *Venerabiles, nobiles et honesti. Studia z dziejów społeczeństwa Polski średniowiecznej*, Toruń 1997, s. 146; J. Jóźwiak, K. Kwiatkowski, A. Szweda, S. Szybkowski, *Wojna Polski i Litwy*, s. 656–665.

²⁵ D. Dvořáková, *Rytier a jeho král*, s. 287.

²⁶ *Ibidem*, s. 288.

²⁷ *Dokumenty polskie z archiwów dawnego Królestwa Węgier*, wyd. S. A. Sroka, t. I, Kraków 1998, nr 42.

²⁸ Budapest, Magyar Nemzeti Levéltár, DL 71399 (dostępny także na stronie internetowej www.mnl.hu).

²⁹ C. N. Tóth, *Az 1395. évi lengyel betörés. A lengyel-magyar kapcsolatok egy epizódja*, [w:] *Honoris causa. Tanulmányok Engel Pál tiszteletére*, red. T. Neumann, Gy. Rácz, Budapest-Piliscsaba 2009, s. 480–484. Przedrukowałem ten dokument w artykule: S. A. Sroka, *Wojska węgierskie*, s. 335–345.

³⁰ C. N. Tóth, *Az 1395. évi lengyel betörés*, s. 465–466.

wojskiem³¹. Wydaje się jednak, że przynajmniej część tych wojsk wzięła udział w ataku na Polskę w jesieni 1410 r. pod wodzą Ścibora ze Ściborzyc. Dowodzi tego nie tylko zgodność liczebna wojska podana przez Długosza z danymi z niniejszego wykazu, ale też faktyczna obecność niektórych wymienionych na granicy z Polską w jesieni 1410 r. i na początku 1411³². Samego Ścibora spis nie wymienia, ale wspomniani są jego *familiars*. Chodzi o braci Forgács, Piotra i Mikołaja³³. Ważnym argumentem na korzyść tezy o udziale wymienionych w wykazie rycerzy w ataku na Polskę jest wspomniany już wyżej przywilej Zygmunta Luksemburskiego dla Piotra Perényiego, w którym władca wspomina osobisty udział tego rycerza w najeździe na przedmieścia Nowego Sącza³⁴. Z drugiej strony tenże Piotr Perényi jest wymieniony w spisie wojska ze 150 kopiami, które miały stacjonować w Podolińcu i Lubowli.

Dnia 31 marca 1411 roku w Spiskiej Nowej Wsi zawarto zawieszenie broni pomiędzy Polską a Węgrami. Wśród możnowładców węgierskich obecny był także Ścibor ze Ściborzyc. Układ przewidywał odbyte 11 listopada tego roku zjazdu panów polskich i węgierskich celem usunięcia wszelkich sporów i nieporozumień. Dwunastu magnatów węgierskich miało przybyć tego dnia do Spiskiej Starej Wsi, natomiast tyłuż polskich możnych miało się zjawić w Sromowcach. Zjazd na św. Marcina nie doszedł do skutku, natomiast zawieszenie broni przedłużono 19 listopada w Sromowcach do 15 sierpnia 1412 roku³⁵. Na bardzo ciekawe rokowania, czy wręcz przetargi pomiędzy Polską a Węgrami w październiku i listopadzie 1411 r., wskazuje niedatowany list nieznanego z imienia Węgra, uczestniczącego w tych rokowaniach, adresowany do króla polskiego³⁶. Nieznany autor informuje polskiego władcę, że podczas potajemnego spotkania w Bardiowie uzgodnił z delegatem strony polskiej, którego określa mianem *nobilis et magnificus vir Johannes*, że Mołdawia znajdzie się pod zwierzchnictwem Węgier pod warunkiem zaprzestania przez Zygmunta Luksemburskiego agresywnego stosunku wobec Polski. Propozycja ta nie spotkała się jednakże, jak dalej donosi królowi autor listu, z aprobatą panów polskich, którzy odrzucili ją podczas zjazdu odbytego w okolicy św. Marcina. W dalszej części listu autor wysuwa pod adresem polskiego władcy sugestię, aby w interesie pokoju dotrzymać jednakże tego wcześniejszego uzgodnienia, które poczynił w Bardiowie z owym Janem. Tajemniczym rozmówcą węgierskiego dyplomaty mógł być wojewoda krakowski Jan z Tarnowa lub też Jan ze Szczekocin, ówczesny kasztelan lubelski. Byli to jedyni Janowie biorący udział w pertraktacjach z Węgrami w marcu 1411 r. w Spiskiej Nowej Wsi³⁷.

³¹ ZsO, t. III, nr 51.

³² ZsO, t. III, nr 15.

³³ D. Dvořáková, *Rytier a jeho král*, s. 288–289.

³⁴ ZsO, t. III, nr 692; D. Dvořáková, *Rytier a jeho král*, s. 288.

³⁵ ZsO, t. III, nr 289, 291, 1236; *Dokumenty polskie*, t. I, nr 39–40; Z. Nowak, *Polityka północna*, s. 112; S. A. Sroka, *Polacy na Węgrzech*, s. 107; D. Dvořáková, *Rytier a jeho král*, s. 289.

³⁶ H. Heimpel, *Aus der Kanzlei Kaiser Sigismunds (Über den Cod. Pal. Lat. 701 der Vatikanischen Bibliothek)*, „Archiv für Urkundenforschung”, 12, 1931, s. 137–138; ZsO, t. III, nr 1196.

³⁷ H. Heimpel, *Aus der Kanzlei Kaiser Sigismunds*, s. 137; I. Czamańska, *Mołdawia i Wołoszczyzna wobec Polski, Węgier i Turcji w XIV i XV wieku*, Poznań 1996, s. 72, przyp. 197; D. Deletant, *Moldavia between Hungary and Poland 1347–1412*, „The Slavonic and East European Review”, 64, 1986, nr 2, s. 189–211.

Po zakończeniu pertraktacji w Spiskiej Nowej Wsi Zygmunt Luksemburski udał się do Siedmiogrodu, zaś Ścibor jako wysłaniec królewski skierował swoje kroki do Pragi celem pojednania arcybiskupa praskiego Zbynka z mistrzem Janem Husem³⁸. W zimie 1411 roku Ścibor wziął aktywny udział w wojnie Węgier z Wenecją. Po powrocie z frontu dalmatyńskiego Ścibor wziął udział w przygotowaniach do polsko-węgierskiego zjazdu w Lubowli oraz w samym zjeździe. 18 lutego 1412 roku panowie węgierscy, wśród nich Ścibor i jego krewniak imiennik biskup Eger, udzielili panom polskim gleytu bezpieczeństwa na planowane spotkanie obu stron w Spiskiej Starej Wsi³⁹. Trzy tygodnie później kardynał Branda di Castiglione, Ścibor ze Ściborzyc i inni węgierscy możni przekazali na ręce Witolda gleyt bezpieczeństwa dla Jagielly i panów polskich na mający rozpocząć się za kilka dni wspólny zjazd w Lubowli⁴⁰. Według Długosza Jagiello został nakloniony do przyjazdu do Lubowli przez specjalnych wysłańców króla węgierskiego, kardynała Brandę i wojewodę Ścibora⁴¹. Dnia 15 marca 1412 roku zawarto w Lubowli układ polsko-węgierski regulujący sporne sprawy rusko-mołdawskie. Ruś Halicka została przyznana Polsce na czas określony. Problem tej ziemi miał być rozstrzygnięty dopiero 5 lat po śmierci jednego z władców zawierających układ. Mołdawia miała pozostać pod zwierzchnictwem króla polskiego, a władca węgierski zobowiązał się nadto nie ingerować w sprawy Podola. Gospodar mołdawski został jednak obciążony służbami wojskowymi wobec państwa św. Stefana w wypadku prowadzenia przez nie wojny z Turkami lub innymi niewiernymi. Przewidziano bardzo ostre konsekwencje w przypadku niesubordynacji hospodara. Mołdawia miała zostać wówczas zlikwidowana i podzielona pomiędzy Polskę i Węgry⁴².

Nie wiemy, czy Ścibor ze Ściborzyc, po zakończeniu spotkania w Lubowli, brał udział w przygotowaniach zjazdu budzińskiego, do którego doszło w drugiej połowie czerwca 1412 roku. W samym kongresie nie wziął udziału, udał się bowiem do Siedmiogrodu, gdzie jego obecność źródła potwierdzają od połowy czerwca tego roku⁴³. Na spotkanie w stolicy państwa węgierskiego przybyło wiele osobistości ówczesnego świata politycznego. Oprócz gospodarza, Zygmunta Luksemburskiego i króla Polski Władysława Jagielly w Budzie zjawili się: król Bośni Twartko II, despota serbski Stefan Lazarević, książę Spalato Hrvoja Vukčić, wielki wojewoda Bośni Sandalj Hranic Kosać, nieznanym z imienia książę turecki, gospodar mołdawski Mircza, legat papieski Branda di Castiglione oraz liczni książęta śląscy, austriaccy, posłowie angielscy,

³⁸ F. Šmahel, *Husitská revoluce*, Praha 1993, t. II, s. 249.

³⁹ *Codex epistolaris saeculi decimi quinti* (dalej cyt. CE), t. II, wyd. A. Lewicki, Kraków 1891, nr 47; ZsO, t. III, nr 1767.

⁴⁰ CE, t. II, nr 48; ZsO, t. III, nr 1839.

⁴¹ *Joannis Dlugossii Annales seu cronicae*, lib. 10 et 11, s. 191.

⁴² *Codex diplomaticus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae*, ed. Dogiel Mathias, t. I, Vilnae 1758, s. 46–48; *Die Staat-Verträge des Deutschen Ordens in Preussen im 15. Jahrhundert*, Bd 1 (1398–1437), hrsg. von E. Weise, Marburg 1970, nr 90; I. Czamańska, *Mołdawia i Wołoszczyzna*, s. 72; F. Constantiniu, Ș. Papacostea, *Traktatul de la Lublau (15 martie 1412) și situația internațională a Moldovei la începutul Veacului al XV-lea*, „Studii. Rivista de istorie”, 17, 1964, s. 1129–1140.

⁴³ ZsO, t. III, nr 1993, 2273, 2289, 2480, 2485, 2542, 2602–2604, 2681, 2697, 2699, 2733, 2734, 2738.

francuscy, a nawet wysłaniec chana Złotej Ordy Dżelal-eddina⁴⁴. Zjazdowi towarzyszyły liczne zabawy i turnieje, także z udziałem rycerzy polskich⁴⁵. Głównym tematem rozmów była sprawa turecka. Już po zakończeniu zjazdu, 24 sierpnia 1412 roku, Zygmunt Luksemburski wydał wyrok polubowny w sporze polsko-krzyżackim⁴⁶. Ważnym osiągnięciem Jagiełły było odzyskanie polskich insygniów koronacyjnych wywiezionych na Węgry przez Ludwika Andegaweńskiego⁴⁷. Długosz w swojej kronice podaje szczegółowy opis powrotu Władysława Jagiełły do kraju. Trasę królewskiego itinerarium potwierdza niedatowany list węgierskiego urzędnika kancelaryjnego adresowany do Jana Kanizsaya, kanclerza Królestwa, a informujący o budzińskich rozmowach Zygmunta i Jagiełły dotyczących spraw krzyżackich⁴⁸.

Ścibor ze Ściborzyc należał niewątpliwie do osobistości dworu Zygmunta Luksemburskiego. Bezgraniczne oddanie królowi, odwaga i polityczne zdolności złożyły się na szybką karierę kujawskiego szlachcica. Dwukrotne wyciągnięcie z poważnych tarapatów Zygmunta Luksemburskiego (1401, 1403) i co za tym idzie uratowanie mu królewskiego tronu, ugruntowały jego pozycję przy boku władcy. Nawet wystąpienia szlachty węgierskiej przeciwko cudzoziemcom nie zachwiały pozycją Ścibora. Był przez wiele lat szarą eminencją dworu nie sprawując najwyższych państwowych urzędów. Swoją wierność dla Zygmunta okazał nawet w bardzo trudnym dla „węgierskich Polaków” okresie wielkiej wojny Polski z zakonem krzyżackim. Po śmierci Ścibora już żaden z Polaków nie osiągnął takiej pozycji na dworze Zygmunta Luksemburskiego.

⁴⁴ Fejér, t. X/5, nr 110; *Sopron szabad királyi város története*, I/2 (Oklevelek és levelek 1407–1429), wyd. J. Házi, Sopron 1923, nr 61; ZsO, t. III, nr 1999; P. Engel, *Magyarország világi archontológiája*, t. II, Budapest 1996, s. 174; Z. Nowak, *Międzynarodowe procesy polubowne jako narzędzie polityki Zygmunta Luksemburskiego w północnej i środkowowschodniej Europie (1412–1424)*, Toruń 1981, s. 32–35; A. Gąsiorowski Antoni, *Itinerarium króla Władysława Jagiełły 1386–1434*, Warszawa 2015, s. 76; *Itinerar König*, s. 89.

⁴⁵ *Joannis Dlugossii Annales seu cronicae*, lib. 10 et 11, s. 202; M. Wertner, *Die Ofener Gäste von 1412*, „Jahrbuch der k. k. heraldischen Gesellschaft Adler”, Neue Folge, 70, 1906, s. 170–187.

⁴⁶ *Die Staatsverträge des Deutschen Ordens*, t. I, nr 94; Z. Nowak, *Międzynarodowe procesy*, s. 35.

⁴⁷ F. Sikora, *Sprawa insygnialna 1370–1412 a genealogia Rożnów*, „Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, seria nowa”, I (XII), 1993, s. 39–48.

⁴⁸ *Joannis Dlugossii Annales seu cronicae*, lib. 10 et 11, s. 206–207.